

Sayı: 17812098-TİM.AKİB.GSK.TAR.2021/142-1556
Konu: Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanun Teklifi Taslağı

Mersin, 17/03/2021

E-POSTA

Sayın Üyemiz,

Ticaret Bakanlığında aldığımız bir yazıda, ülkemizin biyolojik çeşitliliğinin korunması, geliştirilmesi ve bunlardan sürdürülebilir şekilde yararlanması amacıyla Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından hazırlanan, "Biyolojik Çeşitliliği Koruma Kanunu Teklifi Taslağı" ve gerekçesinin bir örneğinin yazı ekinde iletildiği ifade edilmektedir.

Yazıda devamla, bahse konu Kanun Teklifi Taslağına ilişkin görüşlerin bildirilmesi beklendiği belirtilmektedir.

Bilgileri ve söz konusu olası görüşlerinizin **19 Mart 2021 Cuma günü saat 13.00'e kadar** Genel Sekreterliğimize iletilmesi hususunda gereğini rica ederim.

Mehmet Ali ERKAN
Genel Sekreter

Eklер:

- 1- Görüş Tablosu
- 2- Kanun Teklifi Taslağı
- 3- Gerekçe

BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ KORUMA KANUNU GENEL GEREKÇE

Korunan alanlar dışında var olan biyolojik çeşitlilik unsurları, özellikle genetik kaynaklar, sosyal, ekonomik ve kültürel değerleri ile insanların temel ihtiyaçlarının karşılanmasında vaz geçilmez imkanlar sunmaktadır. Bu kaynakların korunması, etkin yönetimi, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve ekonomiye kazandırılması insanların sağlıklı bir çevrede yaşamasına, refah düzeyinin artmasına ve gelecek nesillerin ihtiyaçlarının karşılanmasına hizmet etmektedir.

Mevcut kanunlarımızda biyolojik çeşitlilik bileşenlerinin belirlenmesi, izlenmesi, türler, habitatlar ve genetik kaynakların korunması, genetik kaynaklara erişim ve fayda paylaşımı, biyolojik çeşitliliğe ilişkin bilgi ve verilerin paylaşımı ve biyokaçakçılıkla mücadele konularında ikincil düzenlemelere dayanak oluşturabilecek açık bir hüküm yer almamaktadır.

Kanun taslağı, bu hususlarda hukuki açıklık kazandırılması ve uygulamada yaptırım gücü sağlanması amacıyla hazırlanmıştır.

Taslak ile ayrıca, taraf olduğumuz başta Birleşmiş Milletler Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesi olmak üzere birçok uluslararası sözleşmeden kaynaklanan taahhütlerin yerine getirilmesinin yanı sıra, Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlanması bakımından da biyolojik çeşitliliğin korunması konusunda güncel ve ülkemiz şartlarına uygun bir düzenleme yapılmış olacaktır.

BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ KORUMA KANUNU MADDE GEREKÇELERİ

Amaç ve kapsam

MADDE 1-Mevcut yasal düzenlemeler temel olarak biyolojik çeşitliliğin korunan alanlarda korunması ve yönetimine yöneliktir. Sürdürülebilir kalkınma açısından biyolojik çeşitliliğin tür, habitat ve genetik çeşitlilik düzeyinde korunan alanlar dışında da korunabilmesi, sürdürülebilir bir şekilde kullanılabilmesi ve genetik kaynaklarımız üzerindeki egemenlik haklarımızın korunabilmesi için yasal tedbirlere ihtiyaç duyulmaktadır.

Bu doğrultuda madde ile, Kanunun amacının biyolojik çeşitliliğin korunmasının, sürdürülebilir yönetiminin, genetik kaynaklara erişim ve genetik kaynakların kullanımından doğan faydaların paylaşımının sağlanması hüküm altına alınmaktadır.

Tanımlar

MADDE 2- Madde ile, biyolojik çeşitliliği koruma hususunda var olan kavram ve terminoloji kargaşasının önüne geçilmesi amacıyla Kanunun uygulanmasında önem arzeden terimler ve kavramlar tanımlanmaktadır.

İlkeler

MADDE 3- Madde ile, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı ile ilgili ilkeler belirlenmektedir. Uluslararası sözleşmelerde yer alan temel ilkelerden biri olması nedeniyle ihtiyat ilkesine ilişkin düzenleme yapılmakta, habitatların ve türlerin elverişli seviyede korunması hususu da hüküm altına alınmaktadır.

Madde ile ayrıca, doğanın ve biyolojik çeşitliliğin yönetimi ile ilgili olarak karar verme süreçlerine toplumun katılımı öngörülmüştür.

Ayrıca, biyolojik çeşitliliğin kalkınma süreci ile karşılıklı destekleyici politikalar çerçevesinde hem korunması hem de ekonomik değere dönüştürülebilmesi için ilkesel yaklaşım ortaya konmuştur.

Korunması gereken tür ve habitatlar

MADDE 4- Madde ile, korunması gereken habitat ve türlerin listelenmesi, bunların doğadaki varlıklarının devamlılığının sağlanmasına yönelik tedbirlerin alınması amaçlanmaktadır.

Ülkemiz tür ve habitat çeşitliliği ile dünyada özel bir konuma sahiptir. Ancak bu çeşitliliğin sadece koruma statüsü verilmiş alanlarda korunması biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilirliği açısından yeterli olmamaktadır. Özellikle yabancı bitki ve hayvan türlerinin korunmasına ve kullanımına yönelik mevzuat boşluğu bulunmaktadır.

Söz konusu listeler belli kriterlere göre oluşturulacak ve Kara Avcılığı Kanunu ile Su Ürünleri Kanunu kapsamında korunan ve avlanan tür ve habitatlar ile de uyum gözetilerek, bütüncül bir yaklaşımla biyolojik çeşitlilik korunabilecektir.

Yabancı türler

MADDE 5-Son yıllarda küreselleşmenin hız kazanmasıyla beraber insan, bitki ve hayvan hareketleri de hız kazanmış, bir yerden başka bir yere taşınması da kolaylaşmıştır. İstilacı yabancı türlerin de gerek belirli bir amaç için gerekse istem dışı taşınmaları da her gün artmaktadır. İstilacı yabancı türler, doğal biyolojik çeşitliliğimiz üzerine en büyük tehditlerden biridir ve tehdit olmaya da devam etmektedir. Birçok yerli türlerimiz istilacı yabancı türler nedeniyle ya yok olmuş ya da yok olma riski ile karşı karşıyadır. Bu türlerin kontrol altında olması doğal biyolojik çeşitliliğimizin geleceği açısından son derece önemlidir.

Madde ile insan sağlığına ve ekonomiye zarar vermemesi amacıyla istilacı yabancı türlerin girişlerinin engellenmesi, yok edilmesi veya kontrol altına alınması yönünde gerekli tedbirlerin alınması öngörülmektedir.

Üretim, Yerleştirme ve Rehabilitasyon

MADDE 6- Bazı hallerde, doğal yaşam alanında yok olmuş türlerin çoğaltılarak eski yaşam alanına yeniden yerleştirilmesi veya rehabilitasyonu ya da popülasyonları önemli ölçüde azalmış türlerin doğal habitatları dışındaki bir alana getirilmesi gerekebilmektedir. Yeniden yerleştirilecek türlerin, alanda mevcut türlere zarar vermemesi temel şarttır.

Bu sebeple madde ile, doğal yaşam alanında yok olan türlerin, doğal yaşam alanına yeniden yerleştirilebilmesi öngörülmekte ve korunan türlerin doğal yaşam alanları dışında çoğaltılması, üretilmesi veya yerleştirilmesine yönelik düzenleme yapılmaktadır.

Doğal yaşam alanı dışında koruma

MADDE 7- Alan dışında koruma, Birleşmiş Milletler Biyolojik eşitlilik Sözleşmesinden kaynaklanan ykmllklerimizden birisini oluşturmaktadır. Ülkemizde doğal yaşam parkı, botanik bahçesi, gen bankası, arboretum, akvaryum gibi alan dışı koruma faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlar yetersiz kalmaktadır. Söz konusu tesislerin ve yerlerin kuruluşu konusunda da kural ve standartlar ulusal seviyede belli bir mevzuata dayanmamaktadır.

Bu doğrultuda madde ile, doğal yaşama alanı dışında koruma yapılacak yerlerin ve tesislerin kuruluş usul ve esaslarının belirlenmesi için yasal dayanak sağlanmaktadır.

Peyzaj ve habitatların korunması ve iyileştirilmesi

MADDE 8- lke düzeyinde zaman içinde bozulmuş peyzaj ve habitatların ıslahı ve eski haline getirilmesi biyolojik çeşitliliğin muhafazası ve sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir. Burada temel amaç bozulmuş peyzaj ve habitatları tekrar eski işlevlerini yerine getirir hale getirmektir. Ancak bazı durumlarda bozulmuş peyzaj ve habitatları doğal haline getirmek mümkün olmamaktadır. Bu gibi durumlarda doğal haline en yakın duruma getirmek için gerekli müdahaleler yapılmaktadır.

Madde ile, tahrip olmuş veya bozulmuş peyzaj ve habitatların iyileştirilmesi için gerekli tedbirlerin ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte Bakanlıkça alınması hüküm altına alınmaktadır.

Ekolojik etki değerlendirmesi

MADDE 9-Mevcut ve gelecek nesillerin temel ihtiyaçlarını garanti altına almak adına, nesli tehlike altında olan türlerin ve önemli habitatların varlığını sürdürebilmelerine imkan sağlamak amacıyla korunan tür ve habitatları etkileyebilecek faaliyetler için ekolojik etkilerin bilimsel yöntemlerle belirlenmesi ve bu etkilerin önlenmesi veya en az düzeye indirilmesi önem arz etmektedir.

Bu amaca hizmet için Madde ile ekolojik etki değerlendirmesi yapılması zorunluluğu getirilmekte, böylece evresel Etki Değerlendirme sürecinde tür ve habitatların sürdürülebilir kullanımına yönelik tedbirlere yasal dayanak sağlanmaktadır.

Milli güvenlik ve genel sağlık açısından zaruri faaliyetler için ise istisnai hüküm getirilmektedir.

Araştırma ve genetik kaynaklara erişim izinleri

MADDE 10- Madde ile, biyolojik çeşitlilik ile ilgili araştırmaların düzenlenmesi, genetik kaynaklara erişim ve genetik kaynakların kullanımından sağlanan faydaların ülkemize kazandırılması, biyolojik çeşitlilik ile ilgili verilerin paylaşımı ve korunan türlerin üretimi konularında mevzuat boşluklarının giderilmesi ve düzenlemelere aykırı hareket edilmesi halinde yaptırım uygulanabilmesi hedeflenmektedir.

Özellikle biyokaçakçılık halinde uygulanacak adli ve/veya idari cezaların yasal düzenlemelerde açıkça yer almaması genetik kaynaklarımız üzerindeki haklarımızın korunmasını zorlaştırmaktadır. Genetik kaynakların izinsiz veya amacı dışında kullanılması halinde yaptırım uygulanabilmesi gibi hususların düzenlenebilmesi için kanuni bir dayanağa ihtiyaç duyulmaktadır.

Türk araştırmacılar tarafından yürütülen biyolojik çeşitlilik unsurlarına yönelik materyal toplamayı veya herhangi bir şekilde müdahaleyi gerektiren araştırma faaliyetlerinin biyolojik çeşitlilik üzerinde olumsuz sonuçlara sebep olmamasını garanti altına almak amacıyla Bakanlığımızın genel düzenleyici tedbirler alma yetkisinden yola çıkılarak Genel Müdürlüğümüz tarafından araştırma izinleri düzenlenmektedir. Ancak uygulamaya belli bir standardın getirilebilmesi için söz konusu araştırma izinlerine ilişkin mevzuatımızda net bir hükmün yer almasına ve bu hükme bağlı olarak araştırma izni alınması veya verilen izne aykırı hareket edilmesi durumunda yaptırım uygulanabilmesi için yasal bir düzenlemeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Taraf olduğumuz BM Biyolojik Çeşitlilik Sözleşmesine göre devletler sınırları içindeki genetik kaynaklar üzerinde hükümler hakkına sahiptir. Sözleşmeye ek protokol olarak hazırlanan Genetik Kaynaklara Erişim ve Fayda Paylaşımı Hakkında Nagoya Protokolü 12 Ekim 2014 tarihinde dünyada yürürlüğe girmiştir. Protokole bu güne kadar 122 ülke ve Avrupa Birliği taraf olmuştur. Avrupa Birliği Protokolün uygulanmasına yönelik olarak 511/2014 sayılı AB Tüzüğü yayımlanmıştır. Uluslararası sözleşmeler ve AB tüzüğü doğrultusunda yabancı firmalar veya ar-ge kuruluşları genetik kaynaklara dayalı tıbbi, endüstriyel veya tarımsal yeni ürünler geliştirme amacıyla erişim izni talebinde bulunmaya başlamışlardır. Ancak mevcut mevzuatımızda genetik kaynakların kullanımından doğan faydaların ülkemizle paylaşılmasını garanti altına alan düzenlemeler bulunmamaktadır. Diğer taraftan, biyokaçakçılık halinde uygulanacak adli ve/veya idari cezaların yasal düzenlemelerde açıkça yer almaması genetik kaynaklarımız üzerindeki haklarımızın korunmasını zorlaştırmaktadır. Genetik kaynaklarımıza ar-ge amacıyla yabancılar tarafından erişim taleplerine hangi koşullarda izin verilebileceği, izin verilmesi halinde genetik kaynağın izin verilen amaç dışında kullanılıp kullanılmadığının takip edilmesi, ülkemizin genetik kaynaktan elde edilen faydalardan yararlanabilmesi için ürün geliştirme aşamalarına nasıl katılım sağlayacağı, yabancı firma ile kimin nasıl ortaklık kuracağı, genetik kaynakların izinsiz veya amacı dışında kullanılması halinde yaptırım uygulanabilmesi gibi hususların düzenlenebilmesi için kanuni bir dayanağa ihtiyaç duyulmaktadır.

Bakanlığımız tarafından çeşitli faaliyetler ve projeler kapsamında biyolojik çeşitlilik ile ilgili bilgi ve veriler üretilmekte ve bu bilgi ve veriler veri tabanı yönetim sistemlerine kaydedilmektedir. Söz konusu bilgi, veri ve veri tabanı yönetim sistemlerinin kullanımında ülkemizin çevresel, ekonomik ve kültürel haklarının korunabilmesi ve kamu yararının gözetilebilmesi için veri ve bilgilerin paylaşımının ve kullanımının belli kurallara bağlanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Kanunun 12nci maddesi ile korunan türlerin doğadan toplanması yasaklanmaktadır. Ancak korunan türlerin ekolojik veya ekonomik nedenlerle üretimine ihtiyaç duyulması halinde doğadan üretim amaçlı materyal toplanabilmesi için yasal izin sürecinin oluşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Veri toplama ve izleme

MADDE 11-Kaynakların etkin ve verimli yönetilebilmesi için Bakanlık birimleri tarafından farklı amaçlarla yürütülen biyolojik çeşitlilikle ilgili envanter çalışmalarının belirli standartlara kavuşturulmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Belirli periyotlarda ülke envanteri yenilenecek şekilde planlama yapılarak biyolojik çeşitlilik envanterinin güncel tutulması sağlanacaktır. Biyolojik çeşitliliğin envanteri ile elde edilen verilerin veri tabanında toplanması ve izlenmesi, biyolojik çeşitlilik değerlerinin korunması ve etkin yönetilmesi açısından oldukça önemli olup, bilgi ağı oluşturma ve izleme sistemi kurma görevi Bakanlığa verilmiştir.

Madde ile Bakanlık tarafından belirlenen standartlara uygun olarak üretilen tüm verilerin veri tabanlarında kayıt altına alınması ve politika yapıcılara yol göstermesi hedeflenmektedir.

Yasak fiiller

MADDE 12- Madde ile, biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla yasaklanan fiiller düzenlenmektedir. Yasaklanan fiiller belirlenirken taraf olduğumuz uluslararası sözleşmelerden kaynaklı yükümlülüklerimizin yerine getirilmesi de amaçlanmaktadır.

İdari yaptırımlar

MADDE 13- Madde ile, Kanun hükümlerine aykırı hareket edenlere uygulanacak idari yaptırımlar belirlenmektedir. İdari yaptırımlar istilacı yabancı türler, biyolojik çeşitlilik ile ilgili araştırmalar, korunan türlerin doğadan üretim amacıyla toplanması ve veri paylaşımı konularında izinsiz faaliyetleri ve korunan türler ile habitatlarla ilgili yasak fiillerin işlenmesi durumları için öngörülmüştür.

Adli yaptırımlar

MADDE 14-Madde ile, genetik kaynaklarımız üzerindeki ulusal haklarımızın korunabilmesi için genetik kaynaklarımızın izinsiz yurt dışına çıkartılması veya yabancılar tarafından izinsiz elde edilerek kullanılması durumlarında adli yaptırım öngörülmüştür.

Uluslararası düzenlemeler çerçevesinde yabancı uyruklu kişilerden idari para cezalarının tahsili mümkün olmamaktadır. Diğer taraftan ülkemizin iç mevzuatında biyokaçakçılık konusunda hayata geçirilecek adli yaptırımlar ülkemizdeki dava süreci devam ederken AB üye devletlerinin vatandaşları için kendi mevzuatları gereğince karşılık bulabilecek ve caydırıcı olabilecektir.

Uluslararası sözleşmelerden kaynaklanan haklarımızın kullanılabilmesi ve biyokaçakçılığın önlenmesi için adli yaptırıma ihtiyaç duyulmaktadır.

Kamuya geçirme ve doğaya kazandırma

MADDE 15-Madde ile Kanuna aykırı fiilleri işlenmesinde kullanılan ve suç veya kabahatin konusunu oluşturan araç, gereç ve sair eşyaya el konulması ve bunların mülkiyetinin kamuya geçirilmesi ve ele geçirilen canlıların doğaya kazandırılması için gerekli düzenleme yapılmaktadır.

İdari para cezalarında yetki

MADDE 16-Madde ile Kanunda öngörülen idari para cezalarının uygulanmasında yetkili birimler ve gerektiğinde bu yetkinin devredilebileceği kurumlar belirlenmiştir.

Kolluk birimlerinin doğrudan yetki kullanabilmesi özellikle biyokaçakçılıkla etkili mücadelede için önem arz etmektedir. Vakalara anında ve yerinde müdahale edilebilmesi açısından kolluk birimlerine yetki devri yapılabilmesi düzenlenmektedir.

Tazmin yükümlülüğü

MADDE 17- Madde ile, doğa ve biyolojik çeşitlilik üzerinde tüm canlıların hakkının olduğu düşüncesinden hareketle tür veya habitatlara zarar verilmesi halinde durumun eski hale getirilmesinin zorunlu olması öngörülmekte ve buna ilişkin tazminat yükümlülüğüne dair düzenleme yapılmaktadır.

Diğer taraftan, korunan türlerle ilgili yasaklamalara uyulmaması halinde uygulanacak idari yaptırıma ek olarak, zarar verilen türün ekolojik veya ekonomik önemi ile zarar verilen birey sayısına göre Bakanlık tarafından tür bazında belirlenecek miktarda tazminat uygulanması yoluyla orantılı ve adilane yaptırım sağlanması hedeflenmiştir.

Gelirler

MADDE 18- Madde ile, Kanun kapsamında elde edilen gelirler ve biyolojik çeşitlilik koruma gelir kaynaklarının neler olacağı açık olarak belirtilmektedir.

Kanun kapsamında tahsil edilen gelirlerin öncelikle doğanın ve biyolojik çeşitliliğin korunması, yönetimi, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi amacıyla kullanılması ve elde edilen gelirler ile bu gelirlerin tahsilatına ilişkin usul ve esasların Tarım ve Orman Bakanlığınca belirlenmesi hüküm altına alınmaktadır.

Destekler

MADDE 19-Madde ile Kanun kapsamında elde ettiği gelirlerin biyolojik çeşitliliğin korunması, sürdürülebilir kullanımı ile ekosistemlerin iyileştirilmesi amacıyla kullanılması için düzenleme yapılmaktadır.

Ayrıca bu amaçla sağlanacak desteklerin kapsamı, şartları, miktarı ve benzeri hususlara ilişkin ikincil düzenleme yapılması hükme bağlanmaktadır.

Yönetmelik

MADDE 20- Madde ile, Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerin Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından yürürlüğe konulması hüküm altına alınmaktadır.

Bu kapsamda Kanunun 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 17, 18, ve 19. Maddelerinin uygulanmasına yönelik yönetmeliklere veya uygun diğer ikincil düzenlemelere ihtiyaç duyulacaktır.

Sıkı korunacak türleri ve türevlerini bulundurma

GEÇİCİ MADDE 1- Madde ile, Kanunun 4üncü maddesi gereğince sıkı korunacak türler ve türevlerini bulunduranlara bildirim yükümlülüğü getirilmekte ve buna ilişkin yaptırımlar düzenlenmektedir. Böylece Kanun yürürlüğe girdiği tarihte söz konusu türleri bulundurma nedeniyle geriye dönük yaptırım uygulanmaması, ancak bu türlerin kayıt altına alınarak ileriye dönük ihlallerin de önlenmesi sağlanacaktır.

Yürürlük

MADDE 21- Yürürlük maddesidir.

Yürütme

MADDE 22-Yürütme maddesidir.

TASLAKLAR HAKKINDA GÖRÜŞ BİLDİRİLMESİNDE KULLANILACAK FORM

	Taslağın Genel Üzerindeki Görüş ve Değerlendirme	Teklif
Taslak Maddesi	Görüş ve Değerlendirme	Teklif
1-		
2-		
3-		
...		

BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİĞİ KORUMA KANUNU TEKLİFİ TASLAĞI

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Tanımlar ve İlkeler

Amaç ve Kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amacı; ülkemize ait biyolojik zenginliklerin korunması, geliştirilmesi ve bunlardan sürdürülebilir şekilde yararlanılmasını sağlamaktır.

(2) Bu Kanun, ülkemizin biyolojik çeşitliliğinin korunmasına, sürdürülebilir yönetimine, genetik kaynaklara erişime ve genetik kaynakların kullanımından doğan faydaların paylaşımına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Arboretum: Belli bir alanda, sistematik bir şekilde düzenlenmiş, farklı türlerde canlı ağaç ve çalıların oluşturduğu ve ağırlıklı olarak bilimsel amaçlarla kullanılan botanik bahçesini,

b) Bakan: Tarım ve Orman Bakanını,

c) Bakanlık: Tarım ve Orman Bakanlığını,ç) Biyokaçakçılık: Genetik kaynakların veya türevlerinin veya genetik kaynaklarla bağlantılı geleneksel bilgilerin erişim izni alınmadan veya izne aykırı olarak elde edilmesi veya kullanımı sonucunda sınai mülkiyet hakları da dahil olmak üzere fayda paylaşımına ilişkin menşe ülke haklarının ihlalini,

d) Biyolojik çeşitlilik: Ekosistemlerin, türlerin, genlerin ve bunların birbiriyle olan ilişkilerinin çeşitliliğini ve bunların değişkenliğini,

e) Biyoteknoloji: Belirli kullanımlar için ürünler veya işlemler yapmak veya ürünleri veya işlemleri değiştirmek amacıyla biyolojik sistemleri, canlı organizmaları veya bunların türevlerini kullanan her türlü teknolojik uygulamayı,

f) Ekolojik koridor: Birbirine yakın coğrafi bölgelerdeki habitatları ekolojik olarak birbirine bağlayan, türlerin geçişine imkân sağlayan, doğal veya yapay olarak teşkil edilmiş bağlantı alanlarını,

g) Ekolojik etki değerlendirmesi: Her türlü plan, proje ve faaliyetin ekosistemlere olabilecek etkilerinin belirlenmesini veya bu ekosistemlere ya da işleyişine zarar vermeyecek ölçüde en aza indirilmesi için alınacak önleyici ve telafi edici tedbirlerin tespit edilmesini,

ğ) Ekosistem: Doğadaki canlı ve cansız varlıkların aralarında belli bir düzen içerisinde ilişkiler kurarak oluşturduğu sistemleri,

h) Erişim ve fayda paylaşımı: Genetik kaynaklara veya genetik kaynaklarla bağlantılı geleneksel bilgiye erişme ve bunların kullanımından doğan faydaların taraflar arasında paylaşılma usul ve esaslarını,

ı) Ex-situ koruma: Doğal yaşam alanı dışında korumayı,

i) Genetik kaynaklar: Mevcut veya potansiyel olarak değeri olan genetik materyali,

j) Genetik kaynağa erişim: Genetik kaynakların veya türevlerinin veya genetik kaynaklarla bağlantılı geleneksel bilgilerin elde edilmesini veya temin edilmesini,

k) Genetik kaynaklarla bağlantılı geleneksel bilgi: Doğada bulunan canlıların insanların herhangi bir ihtiyacının karşılanmasına yönelik kullanımını içeren Türk Milletine ait sözlü ve yazılı geleneksel bilgiyi,

l) Genetik kaynakların kullanımı: Biyoteknoloji uygulaması yoluyla olanları da içermek üzere, genetik kaynakların genetik ve/veya biyokimyasal bileşimi üzerinde gerçek veya tüzel kişiler tarafından araştırma ve geliştirme faaliyeti yürütülmesini,

m) Genetik materyal: İşlevsel kalıtım birimleri içeren, bitki, hayvan, mikroorganizma veya başka menşei olan her türlü materyali,

n) Habitat: Bütünüyle doğal ya da yarı doğal olan coğrafi, biyotik ve abiyotik özellikleri ile ayırt edilen kara veya su alanlarını,

- o) Habitat elverişli koruma seviyesi: Habitatın doğal yayılışı içinde kapladığı alanların küçülmeden uzun dönemde kendini devam ettirebilmesi veya arttırabilmesi için gerekli, kendine has yapısal ve işlevsel özelliklerinin var olmaya devam etmesi ve tipik türlerinin koruma durumunun elverişli olmasını sağlayacak koruma durumunu,
- ö) İstilacı yabancı tür: Yerleşmesi ve istilasıyla ekonomik ve çevresel zararlar vererek ekosistemleri, habitatları veya türleri ve insan sağlığını tehdit eden yabancı türleri,
- p) Koruma: Habitatlar ile yabancı türlerin popülasyonlarının elverişli seviyede muhafazası veya iyileştirilmesi için alınması gerekli tedbirleri,
- r) Korunması gereken habitatlar: Doğal yayılış alanları yok olma tehlikesi altında, dar bir yayılış alanına sahip, biyocoğrafi bölgesinin tipik özelliklerinin çarpıcı örneklerini ihtiva eden habitatları,
- s) Peyzaj: İnsanlar tarafından algılandığı şekliyle, özellikleri doğal ve/veya insan aktiviteleri ve etkileşimleri sonucu oluşan bir alanı,
- ş) Sıkı korunacak türler: Popülasyonları kritik seviyede, tehlike altında, zarar görebilir veya nadir ya da endemik türler arasından kesin koruma gerektiren türleri,
- t) Sürdürülebilir kullanım: Türlerin ve habitatların alan kapasitesi ve popülasyon düzeyleri göz önünde bulundurularak zarar görmeyecek ve gelecek nesillerin kullanım hakkını gözetecek şekilde kullanımını,
- u) Tür: Ortak bir soydan gelen ve doğal şartlarda kendi aralarında nesillerini devam ettirme kabiliyetine sahip benzer organizmalar grubunu,
- ü) Tür/Habitat koruma alanı: Bu Kanun kapsamında belirlenen korunması gereken habitatlar ve/veya yaşam alanı ile birlikte korunması gereken türlerin elverişli koruma seviyesini muhafaza etmek amacıyla Bakanlık tarafından belirlenen alanı,
- v) Tür elverişli koruma seviyesi: Bir türün varlığını kendi doğal habitatının unsuru olarak uzun dönemde koruyabileceği ve türün, doğal yayılış alanının gelecekte daralma riski taşımayacak şekilde yaşayabileceği koruma durumunu,
- y) Türev: İşlevsel kalıtım birimleri içermese bile, biyolojik veya genetik kaynağın metabolik veya genetik ürünü olan doğal bir biyokimyasal bileşiği,
- z) Tür yaşam alanı: Belirli biyotik ve abiyotik faktörler tarafından tanımlanan ve türün biyolojik döngüsünün herhangi bir safhasında yaşadıkları çevreyi,
- aa) Yabancı tür: Bir yerde, alanda ve bölgede doğal olarak bulunmayan, kasıtlı veya kasıtlı olmayarak oraya taşınan türleri,
- bb) Yabancı tür: İnsan eliyle ıslah edilmemiş veya evcilleştirilmemiş, doğada kendiliğinden bulunan türleri,
- cc) Yaşam alanı ile birlikte korunması gereken türler: Nesli yok olma tehlikesi altında veya dar bir yayılış alanına sahip ya da endemik türlerden alansal koruma gerektiren türleri
- çç) Yerel çeşit: Çiftçilerin süregelen yetiştiricilik dönemleri boyunca beğenileri doğrultusunda seleksiyonla ıslah ettikleri ve Türkiye’de buldukları yöreye uyum sağlamış olan bir kültür bitkisine ait çeşitleri,
- dd) Yerli ırk: Evcilleştirilmiş hayvan türlerine ait Türkiye’ye özgü veya özel niteliklere sahip ırk, tip, hat, ekotip ve topluluklarını,
- ee) Yönetim planı: Bakanlıkça ilan edilen tür veya habitat koruma alanlarının sürdürülebilir bir şekilde korunması ve yönetimi amacıyla hazırlanan planları,

ifade eder.

İlkeler

MADDE 3- (1) Biyolojik çeşitliliğin korunması ile sürdürülebilirliğinin sağlanmasında;

a) Koruma ve kullanma dengesinin gözetilmesi,

b) Biyolojik çeşitlilik üzerinde ciddi veya telafisi mümkün olmayan zararlara sebep olabilecek tehditlere karşı gerekli tedbirlerin alınması,

- c) Biyolojik çeşitlilik açısından önemli tür ve habitatların korunması, iyileştirilmesi ve sürdürülebilirliğinin sağlanması,
ç) Ekolojik dengenin, peyzajın ve doğal ekosistem değerlerinin korunması,
d) Biyolojik çeşitliliğin korunmasıyla ilgili idare ve karar alma süreçlerinde şeffaflığın, bilgi edinme hakkının kullanımının ve toplumun katılımının sağlanması,
e) Ülkemizin biyolojik çeşitliliğinin tüm ekosistemler için tespiti ile korunması gereken tür ve habitatların belirlenmesi,
f) Yöre halkının geleneksel faaliyetlerinin biyolojik çeşitliliğin korunması esas alınarak gözetilmesi,
esastır.

(2) Bu Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen listelerdeki tür ve habitatların elverişli koruma seviyesine olumsuz etkisi olabilecek faaliyetler, muhtemel etkileri ortaya konulmadan ve bu etkilere yönelik gerekli tedbirler alınmadan gerçekleştirilemez.

(3) Ulusal kalkınmada biyolojik çeşitliliğin korunması ve sürdürülebilir kullanımı dengesi gözetilerek, biyolojik çeşitlilikten sürdürülebilir bir şekilde yararlanılmasına dikkat edilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Korunması Gereken Tür ve Habitatlar, Yabancı Türler ve Alan Dışı Koruma

Korunması gereken tür ve habitatlar

MADDE 4-

(1) Bakanlık tarafından aşağıdaki listeler bilimsel çalışmalar ve kriterler dikkate alınarak belirlenir.

- a) Korunması gereken habitatlar listesi
- b) Yaşam alanı ile birlikte korunması gereken türler listesi.
- c) Sıkı korunacak türler listesi.
- ç) Toplanması, yakalanması ve kullanımı kurallara bağlı türler listesi.

(2) Birinci fıkrada belirtilen listelerin hazırlanması Bakanlıkça belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde yapılır. Bu listeler envanter ve izleme verilerine göre yeniden düzenlenebilir.

(3) Bakanlık, koruma önceliklerini de dikkate alarak birinci fıkranın (a) ve (b) bendinde yer alan habitatlar ve türlerin elverişli koruma seviyelerinde muhafazasını sağlamaya yönelik olarak tür veya habitat koruma alanları belirler ve ilan eder.

(4) Tür veya habitat koruma alanlarının korunması ve sürdürülebilirliği için aktif müdahale ve tedbirler ile izleme faaliyetlerini içeren yönetim planları Bakanlık tarafından hazırlanır ya da hazırlattırılır.

(5) Sıkı korunacak türlerden Bakanlıkça seçilenlere koruma amaçlarına uygun tür koruma eylem planları Bakanlık tarafından hazırlanır ya da hazırlattırılır.

(6) Göçmen türlerin ülke sınırları içinde bulunan, konaklama, kışlama ve üreme yerlerinin tahribine karşı koruma tedbirleri Bakanlıkça alınır.

(7) Bakanlıkça korunması gereken habitatlar ile türlerin doğal yaşam alanlarıyla birlikte korunmasına veya gerektiğinde iyileştirilmesine yönelik olarak biyolojik çeşitliliği koruma ağı oluşturulabilir.

(8) Bakanlık tarafından biyolojik çeşitliliğin sürdürülebilir yönetiminin ve ekolojik etkileşimlerin sürekliliğinin sağlanması amacıyla koruma tedbirleri alınır, bu amaçla ekolojik koridorlar oluşturulabilir.

(9) Bakanlıkça, biyolojik çeşitliliği koruma ağının korunması ve geliştirilmesi konularında ulusal ve uluslararası işbirliği yapılabilir.

Yabancı türler

MADDE 5- (1) Doğanın, yerli bitki ve hayvan türleri ile genetik kaynakların yerinde korunmaları için yabancı türlerin girişlerinin engellenmesi, kontrol altına alınması, yok edilmesi veya zararlarının en aza indirilmesi amacıyla aşağıdaki tedbirler alınır.

a) Doğaya yabancı türlerin bırakılması Bakanlık iznine tabidir.

b) Doğaya istilacı yabancı türler bırakılamaz ve yerleştirilemez, bunun için gerekli tedbirler alınır, varsa bu türlerin yayılışları kontrol altında tutulur veya bu türler yok edilir. İstilacı yabancı tür listesi Bakanlık tarafından belirlenir.

c) Ağaçlandırma ve erozyon kontrolü çalışmalarında, yerli türlere ve bu türlerin meyveli olanlarına öncelik verilir.

ç) Bilimsel araştırmalar doğrultusunda gerçekleştirilen balıklandırma çalışmalarında, yerel türlere öncelik verilir.

Üretim, Yerleştirme ve Rehabilitasyon

MADDE 6- (1) Korunması gereken ve doğal yaşam alanında popülasyonu yok olan veya tehlike altındaki yabancı türler, uygun yaşam alanlarına yeniden yerleştirilebilir. Bu türlerin üretimi, rehabilitasyonu ve kurtarılması için gerekli tesisler kurulabilir.

(2) Türlerin doğal yaşam alanları dışında çoğaltılması, üretilmesi veya yerleştirilmesine ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.

Doğal yaşam alanı dışında koruma

MADDE 7- (1) Yabancı bitki türleri botanik bahçeleri, arboretum, gen bankası ve benzeri yerlerde koruma altına alınabilir.

(2) Yabancı hayvan türleri türün doğal yaşam parkı, akvaryum, gen bankası ve benzeri yerlerde koruma altına alınabilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkrada belirtilen yerlerin ve tesislerin kuruluşuna ilişkin usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir. Bu yerler ihtiyaç halinde Bakanlık tarafından kurulabilir.

Peyzaj ve habitatların korunması ve iyileştirilmesi

MADDE 8- (1) Peyzaj ve habitatların korunması, tahrip olmuş veya bozulmuş olanlarının iyileştirilmesi için gerekli tedbirler, ilgili kurum ve kuruluşlarla birlikte Bakanlıkça alınır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Ekolojik Etki Değerlendirmesi, Araştırma ve Genetik Kaynaklara Erişim İzinleri, Fayda Paylaşımı, Veri Toplama ve İzleme

Ekolojik etki değerlendirilmesi

MADDE 9- (1) Tür veya habitat koruma alanlarının elverişli koruma seviyesine muhtemel tesiri olabilecek faaliyetlere ekolojik etki değerlendirilmesi yapılır. Ekolojik etki değerlendirilmesi neticesinde Bakanlıkça uygun görülen faaliyetlere izin verilebilir. Bu faaliyetlerin çevresel etki değerlendirilmesine tabi olması halinde ekolojik etki değerlendirilmesi, çevresel etki değerlendirilmesi sürecinde yapılır.

(2) Tür veya habitat koruma alanlarında milli güvenlik, doğal afet ve genel sağlık açısından zaruri faaliyetlere ekolojik etki değerlendirilmesi yapılmaksızın Cumhurbaşkanı tarafından izin verilebilir.

Araştırma ve genetik kaynaklara erişim izinleri

MADDE 10- (1) Aşağıdaki faaliyetler Bakanlığın iznine tabidir:

a) Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek ve tüzel kişiler tarafından yürütülecek biyolojik çeşitlilik ile ilgili bilimsel araştırma faaliyetleri.

b) Türkiye’de doğal olarak bulunan bir yabancı türe veya yerel çeşide veya yerli ırka ait bireylerin veya bunların genetik materyallerinin veya türevlerinin yurtdışına çıkarılması, gönderilmesi veya satılması.

c) Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ya da bunlar adına faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin yürüteceği biyolojik çeşitlilik ile ilgili bilimsel araştırma faaliyetleri.

ç) Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ya da bunlar adına faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin doğadan yabancı canlılara ait örnekleri toplaması veya toplayarak yaşadığı alan dışına çıkarması,

d) Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ya da bunlarla ortak veya bunlar adına faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin Türkiye’de doğal olarak bulunan bir yabancı türe veya yerel çeşide veya yerli ırka ait genetik kaynakları veya bunlarla bağlantılı geleneksel bilgileri kullanması.

e) Bakanlıkça üretilen veya ürettirilen biyolojik çeşitliliğe ilişkin bilgi ve verilerin paylaşımı ve kullanımı.

f) Yabancı türlerin veya türevlerinin üretimi amacıyla doğadan üretim materyali toplanması.

g) Bilimsel araştırma faaliyetleri kapsamında yurt dışından ülkemize örnek gönderilmesi talebini içeren çalışmalar,

ğ) Türkiye’de yürütülen biyolojik çeşitlilikle ilgili bilimsel araştırma faaliyetleri sonucunda elde edilen bilgi, bulgu ve verilerin; bilimsel yayın ve etkinlikler dışında, her ne sebeple olursa olsun yabancı gerçek ve tüzel kişilerle paylaşılması veya yurtdışına aktarılması.

h) Türkiye’de genetik kaynaklara ve bağlantılı geleneksel bilgilere dayalı olarak geliştirilen bir ürünün yurt dışında üretilmesi veya lisans, ruhsat veya patent başvurusu yapılması,

ı) Genetik kaynaklar ve bağlantılı geleneksel bilgiye dayalı olarak geliştirilen ürünün ticarileştirilmesi aşamasında genetik kaynağa ihtiyaç duyulması halinde doğadan yabancı canlılara ait materyal toplanması.

(2) Bu Maddenin birinci fıkrasına göre izin verilmeden önce aşağıdaki durumlar için genetik kaynakların kullanımından doğan, müteakip uygulamalar, potansiyel ticarileştirmeler ve ticarileştirmeler dahil, maddi ve/veya maddi olmayan faydaların nasıl paylaşılacağına ilişkin şartlar yazılı olarak taahhüt altına alınır:

a) Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ya da bunlar adına faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin yürüteceği biyolojik çeşitlilik ile ilgili bilimsel araştırma faaliyetleri.

b) Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ya da bunlar adına faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin doğadan yabancı canlılara ait örnekleri toplaması veya toplayarak yaşadığı alan dışına çıkarması,

c) Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ya da bunlarla ortak veya bunlar adına faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin Türkiye’de doğal olarak bulunan bir yabancı türe veya yerel çeşide veya yerli ırka ait genetik kaynakları veya bunlarla bağlantılı geleneksel bilgileri kullanması.

ç) Bu maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında yurt dışına araştırma ve geliştirme faaliyetinde kullanılmak üzere genetik materyal çıkartılması, satılması veya gönderilmesi.

d) Türkiye’de yürütülen biyolojik çeşitlilikle ilgili bilimsel araştırma faaliyetleri sonucunda elde edilen bilgi, bulgu ve verilerin; bilimsel yayın ve etkinlikler dışında, her ne sebeple olursa olsun yabancı gerçek ve tüzel kişilerle paylaşılması veya yurtdışına aktarılması.

e) Türkiye’de genetik kaynaklara ve bağlantılı geleneksel bilgilere dayalı olarak geliştirilen bir ürünün yurt dışında üretilmesi veya lisans, ruhsat veya patent başvurusu yapılması.

(3) Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilere ya da bunlarla ortak veya bunlar adına faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişilere genetik kaynak ve bağlantılı geleneksel bilgileri kullanma izni, araştırma ve geliştirme çalışmasının Türk ortakla birlikte yürütülmesi şartı ile verilir. Elde edilen son ürünün yurt dışında üretilmesi halinde, fayda

paylaşımı yükümlüğünün yerine getirilmesinden kullanım izni verilen kişiler müştereken ve müteselsilen sorumludur.

(4) Türkiye’de genetik kaynaklara ve bağlantılı geleneksel bilgilere dayalı yeni ürünler geliştirmeyi amaçlayan araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin, kamu veya özel *ex-situ* koleksiyonlarda saklanan genetik kaynakların ve bunlara verilen erişim ve kullanım izinlerinin kayıtları tutulur ve Bakanlığa bildirilir.

(5) Genetik kaynaklara ve bağlantılı geleneksel bilgilere dayalı olarak geliştirilen ürünlerin lisans, ruhsat ve patent başvurularında söz konusu genetik kaynağın ve bağlantılı geleneksel bilginin bu madde hükümlerine uygun olarak elde edildiğinin belgelenmesi zorunludur.

(6) Bu madde hükümlerinin uygulanması, Bakanlık tarafından izlenir, kontrol edilir ve denetlenir.

(7) Biyokaçakçılıkla mücadele amacıyla Bakanlık, İçişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından kontrol noktaları oluşturulur, bu amaçla personel ve ekipman temin edilir.

(8) Bu madde kapsamında bilimsel araştırma izinleri dışındaki verilecek izinlerin ücretleri Bakanlık tarafından tespit edilir.

(9) Başka menşeli genetik kaynakların ülkemizde kullanılması ve *ex-situ* koleksiyonlarda saklanması talebi ile ülkeye girişine izin verilmesi durumunda, söz konusu genetik kaynağın menşe ülke erişim ve kullanım şartlarına uygun temin edildiğinin belgelenmesi ve Bakanlığa bildirilmesi zorunludur.

(10) Bu Madde hükümleri aşağıdaki durumlarda uygulanmaz;

a) İnsan genetik kaynakları üzerinde yürütülen araştırmalar.

b) Belli bir yöreye özgü olmayan, uzun zamandan beri ve mükerreren kullanılagelen, özellikleri çok iyi bilinen genetik kaynaklarla bağlantılı geleneksel bilgilerin araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanımı.

c) Yöre halkının kendi aralarındaki kişisel ya da ticari olmayan genetik kaynak ve bağlantılı geleneksel bilgilerin alışverişi ya da kullanımı.

ç) Milli savunma sanayiinde yürütülen araştırma ve geliştirme faaliyetleri,

d) Gıda amaçlı tüketim için yolcu beraberinde bulundurulan genetik kaynaklar ve/veya genetik kaynaklardan elde edilen ürünler.

Veri toplama ve izleme

MADDE 11- (1) Bakanlık, biyolojik çeşitlilik envanteri için gerekli standartları belirler, biyolojik çeşitlilik envanterini yapar veya yaptırır, belirlenen periyotlarda güncellenmesini ve denetlenmesini sağlar.

(2) Bakanlık, biyolojik çeşitliliği izleme göstergelerini belirler. İzlenecek türler ve habitatlar, izleme planları dahilinde izlenir veya izlettirilir.

(3) Bakanlık çalışmalarınca elde edilen biyolojik çeşitliliğe ilişkin tüm veriler veri tabanlarında kayıt altına alınır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Yasak Fiiller, Yaptırımlar ve Tazmin Yükümlülüğü

Yasak fiiller

MADDE 12- (1) Tür veya habitat koruma alanlarının tahribine, özelliklerinin kaybolmasına, değiştirilmesine veya bozulmasına sebep olan veya olabilecek her türlü müdahale yasaktır.

(2) Bakanlıkça izin verilen araştırma veya üretim faaliyetleri kapsamında dışında, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen listede yer alan hayvan türleri üzerinde aşağıdaki fiillerin yapılması yasaktır:

- a) Öldürülmesi, yaralanması ve vücut bütünlüğünün bozulması.
- b) Üreme, yavru bakımı, tüy değiştirme, kışlama ve göç dönemlerinde olmak üzere kasıtlı bir şekilde rahatsız edilmesi.
- c) Yuvaları terk edilmiş veya boş olsa dahi yumurtalarının toplanması.
- ç) Yuvalarına, üreme ve konaklama yerlerine zarar verilmesi veya bunların tahrip edilmesi.
- d) Yakalanması, cansız olsa dahi bulundurulması, taşınması, satılması, satın alınması veya satışa sunulması.

(3) Bakanlıkça izin verilen araştırma veya üretim faaliyetleri kapsamında dışında, bu Kanunun 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen listede yer alan bitki türleri üzerinde aşağıdaki fiillerin yapılması yasaktır:

- a) Toplanması, koparılması, boğulması, köklerinin açığa çıkarılması veya zarar verilmesi.
- b) Cansız olsa dahi bulundurulması, taşınması, satılması, satın alınması veya satışa sunulması.

(4) Bu Kanunun 4 üncü maddenin ikinci fıkrasının (d) bendinde belirtilen listede yer alan türlerinin Bakanlıkça belirlenen kurallara aykırı olarak toplanması, yakalanması ve kullanılması yasaktır.

(5) Bilimsel araştırma izni kapsamında toplanan materyaller hiçbir şekilde satılamaz, ticarete konu edilemez.

(6) Doğrudan tüketim amacıyla ihracatı yapılan hiçbir genetik kaynak ve/veya genetik kaynaktan elde edilen ürün yurt dışında yeni bir ürün geliştirilmesine yönelik araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde kullanılamaz.

İdari yaptırımlar

MADDE 13- (1) Bu Kanunun 5 inci maddesinin birinci fıkrası (a) bendine aykırı hareket eden gerçek kişilere ikibin Türk Lirası, tüzel kişilere yirmibin Türk Lirası, (b) bendine aykırı hareket eden gerçek kişilere onbin Türk Lirası, tüzel kişilere yüzbin Türk Lirası idari para cezası verilir.

(2) Bu Kanunun 10 uncu maddesinin

a) Birinci fıkrasının (a) bendi uyarınca izin alınmaksızın araştırma faaliyetlerinde bulunulması veya izin verilen kapsam dışına çıkılması halinde gerçek kişilere iki bin Türk Lirası, tüzel kişilere yirmibin Türk Lirası idari para cezası verilir. Ayrıca verilmiş olan araştırma izni iptal edilir. Araştırma faaliyetinin korunması gereken tür ve habitatlarda olması halinde ayrıca bu maddenin üçüncü fıkrasının (a),(b),(c),(ç) ve (d) bendi hükümleri uygulanır. b) Birinci fıkrasının (e),(f), (g), (ğ) (h) ve (ı) bentlerini ihlal eden gerçek kişilere beş bin Türk Lirası, tüzel kişilere elli bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

c) Dördüncü fıkrasına aykırı olarak ex-situ koleksiyonlarda saklanan genetik kaynakların ve bunlara verilen erişim ve kullanım izinlerinin kayıtlarını tutmayan ve Bakanlığa bildirmeyen gerçek kişilere beş bin Türk Lirası, tüzel kişilere elli bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

(3) Bu Kanunun 12 nci maddesinin

a) Birinci fıkrasını ihlal eden gerçek kişilere elli bin Türk Lirası, tüzel kişilere beş yüz bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

b) İkinci ve üçüncü fıkrasının (a) bentlerini ihlal eden gerçek kişilere on bin Türk Lirası, tüzel kişilere yüz bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

c) İkinci fıkrasının (b), (c), (ç) ve (d) bentlerini ihlal eden gerçek kişilere beş bin Türk Lirası, tüzel kişilere elli bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

ç) Üçüncü fıkrasının (b) bendini ihlal eden gerçek kişilere beş bin Türk Lirası, tüzel kişilere elli bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

d) Dördüncü fıkrasını ihlal eden gerçek kişilere iki bin Türk Lirası, tüzel kişilere yirmi bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

e) Beşinci fıkrasını ihlal eden gerçek kişilere beş bin Türk Lirası, tüzel kişilere elli bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

(4) Yasak veya Kanuna aykırı fiillerin tekrarı veya bu fiillerin 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamındaki korunan alanlarda işlenmesi halinde cezalar iki kat artırılarak uygulanır.

(5) Bu Kanunda yazılı fiiller hakkında verilecek idari nitelikteki cezalar bu fiiller için diğer kanunlarda yazılı cezaların uygulanmasına engel teşkil etmez.

Adli yaptırımlar

MADDE 14- (1) Bu Kanunun 10 uncu maddesinin;

a) Birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri uyarınca gereken izinleri almayan ilgililer hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir.

b) Birinci fıkrasının (c) ve (ç) bentleri uyarınca gereken izinleri almayan ilgililer hakkında altı aydan on sekiz aya kadar hapis ve iki bin beş yüz güne kadar adli para cezası verilir. İhlalin bu Kanunla koruma altına alınan tür ve habitatlarda veya 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamındaki korunan alanlarda işlenmesi halinde ceza iki kat artırılır.c) İkinci fıkrası uyarınca taahhüt altına alınan genetik kaynağa erişim ve genetik kaynakların kullanım izninde yer alan fayda paylaşımı şartlarına uyulmaması halinde taahhüdü imzalayan kişi veya kişiler hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir.

(2) Bu Kanunun 10 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (ç) ve (d) bentlerinin ve ikinci fıkrasının ihlalinin bu Kanununun 4 üncü maddesinin birinci fıkrası kapsamındaki alan veya türleri içermesi veya 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu kapsamındaki korunan alanlarda işlenmesi halinde bu Kanunun 13 üncü, 15 inci ve 17 nci madde hükümleri ayrıca uygulanır.

(3) Bu Kanunun 12 nci maddesinin beşinci fıkrasının ihlali halinde ilgililer hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası verilir.

Kamuya geçirme ve doğaya kazandırma

MADDE 15- (1) Bu Kanuna aykırı fiilleri işleyenler tarafından kullanılan ve suç veya kabahatin konusunu oluşturan araç, gereç, sair eşya ve canlılara veya türevlerine el konulur. Kabahate konu araç, gereç ve sair eşyanın mülkiyeti fiilin işlendiği yerin mülki amiri tarafından kamuya geçirilir ve Bakanlıkça satışı gerçekleştirilir. Satışı uygun olmayan araç, gereç ve sair eşya Bakanlığın izni ile imha edilir. Suça konu olanlar ise tutanak ile birlikte Cumhuriyet başsavcılığına intikal ettirilir.

(2) Bu Kanuna aykırı fiillerde ele geçirilen canlıların doğal yaşama ortamına kazandırılması esastır. Doğaya kazandırılması mümkün olmayan canlıların veya türevlerinin meri mevzuata uygun olanlarının Bakanlıkça satışı gerçekleştirilir veya bir araştırma kuruluşuna tutanakla teslim edilir. Satışı veya araştırma kuruluşuna teslimi uygun olmayanlar imha edilir.

(3) Bu Kanunun 5 inci maddesine aykırı fiillerde ele geçirilen yabancı istilacı türler imha edilir, yabancı türler bu Kanunun 7 nci maddesine uygun olarak kurulan tesislere tutanakla teslim edilir veya imha edilir.

İdari para cezalarında yetki

MADDE 16- (1) Bu Kanunda yer alan idari para cezaları; merkez teşkilatında Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürü, taşra teşkilatında bölge müdürü veya yetki verdiği personel tarafından verilir. Gerektiğinde bu yetki, Bakanlıkça; Sahil Güvenlik Komutanlığına, Jandarma Genel Komutanlığına, Emniyet Genel Müdürlüğüne devredilebilir.

Tazmin yükümlülüğü

MADDE 17- (1) Bu Kanun kapsamında yasaklanan fiillerin gerçekleştirilmesi neticesinde tür veya habitatlara herhangi bir şekilde zarar veren, durumu eski hale getirmek zorundadır. Durumun eski hale getirilmemesi veya bunun imkânsız olması durumunda zarar, zararı veren tarafından tazmin edilir. Eski hale getirme durumunda da telafi edici tazminat istenebilir.

(2) Birinci fıkra uyarınca hükmolunacak tazminat Bakanlıkça belirlenir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Gelirler ve Destekler

Gelirler

MADDE 18- (1) Bu Kanun kapsamında elde edilen gelirler döner sermaye bütçesine gelir kaydedilir. Bu gelirler şunlardır:

- a) İzin, lisans ve belgeler için Bakanlıkça belirlenen ücretler ile fikri ve sınai mülkiyet haklarından sağlanan gelirler.
- b) Genetik kaynaklara erişim ve fayda paylaşımı amacıyla Bakanlıkça verilen izinler kapsamında genetik kaynakların kullanımından elde edilen gelirler.
- c) Bu Kanuna göre hükmolunacak tazminatlar ile mülkiyeti kamuya geçirilen araç, gereç ve sair eşyanın satışından elde edilen gelirler.
- ç) Faiz gelirleri.
- d) Bağış, hibe ve diğer gelirler.

(2) Birinci fıkra kapsamında tahsil edilen gelirler öncelikle doğanın ve biyolojik çeşitliliğin korunması, yönetimi, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi amacıyla kullanılır.

(3) Birinci fıkra kapsamında elde edilen gelirler ile bu gelirlerin tahsilatına ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça belirlenir.

Destekler

MADDE 19- (1) Bakanlık bu Kanun kapsamında elde ettiği gelirler ile biyolojik çeşitliliğin korunması, sürdürülebilir kullanımı ile ekosistemlerin iyileştirilmesi amacıyla yürütülen projelere, ilmi ve teknik eğitim programlarına ve yatırımlara karşılıklı veya karşılıksız destek sağlayabilir,

(2) Sağlanan destekler döner sermaye bütçesinden karşılanır. Bunların kapsamı, şartları, miktarı ve benzeri hususlara ilişkin usul ve esaslar Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınarak Bakanlık tarafından belirlenir.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yönetmelik

MADDE 20- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmelikler Bakanlık tarafından yürürlüğe konulur.

Sıkı korunacak türleri ve türevlerini bulundurma

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Bu Kanunun uygulanmasına ilişkin yönetmeliklerin yürürlüğe girdiği tarihte 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen listelerde yer alan tür ve türevlerini bulunduranlar, bunlara ilişkin belgelerini bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlığa ibraz eder. Bakanlıkça yapılan değerlendirme neticesinde bulundurulması uygun görülmeyen türlere Bakanlıkça el konulur.

(2) Bu Kanunun 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde belirtilen listelerde yer alan türleri ve türevlerini bulundurdıkları halde birinci fıkrada belirtilen süre içerisinde bildirimde bulunmayan gerçek kişilere bin Türk Lirası, tüzel kişilere beş bin Türk Lirası idari para cezası verilir ve bulundurulması uygun görülmeyen türlere el konulur.

(3) Bu Kanunun yürürlüğe girmesinden önce başlatılan Yabancı uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin ya da bunlarla ortak veya bunlar adına faaliyet gösteren Türkiye Cumhuriyeti uyruklu gerçek veya tüzel kişilerin yürüttüğü genetik kaynaklara dayalı ticari bir ürün geliştirilmesini amaçlayan devam eden faaliyetleri bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde Bakanlığa bildirilir. Bu süre içerisinde bildirimde bulunmayan gerçek kişilere elli bin Türk Lirası, tüzel kişilere beş yüz bin Türk Lirası idari para cezası verilir.

Yürürlük

MADDE 21- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 22- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.